

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

5 januari 2024

HANDLEIDING PADDENOVERZETTEN

Het belangrijkste:

- *Houd de website in de gaten voor de juiste code. Ga altijd een halfuurtje kijken;*
- *ga op pad met schone handen (geen ontsmettingsgel gebruiken);*
- *Je eigen veiligheid is het belangrijkste; je werkt in het (schemer)donker, houd hier rekening mee*
- *geef na afloop per mail of app door aan de locatie coördinator wat je gezien/ overgezet hebt, ook als het aantal '0' is.*

Padden en de trek

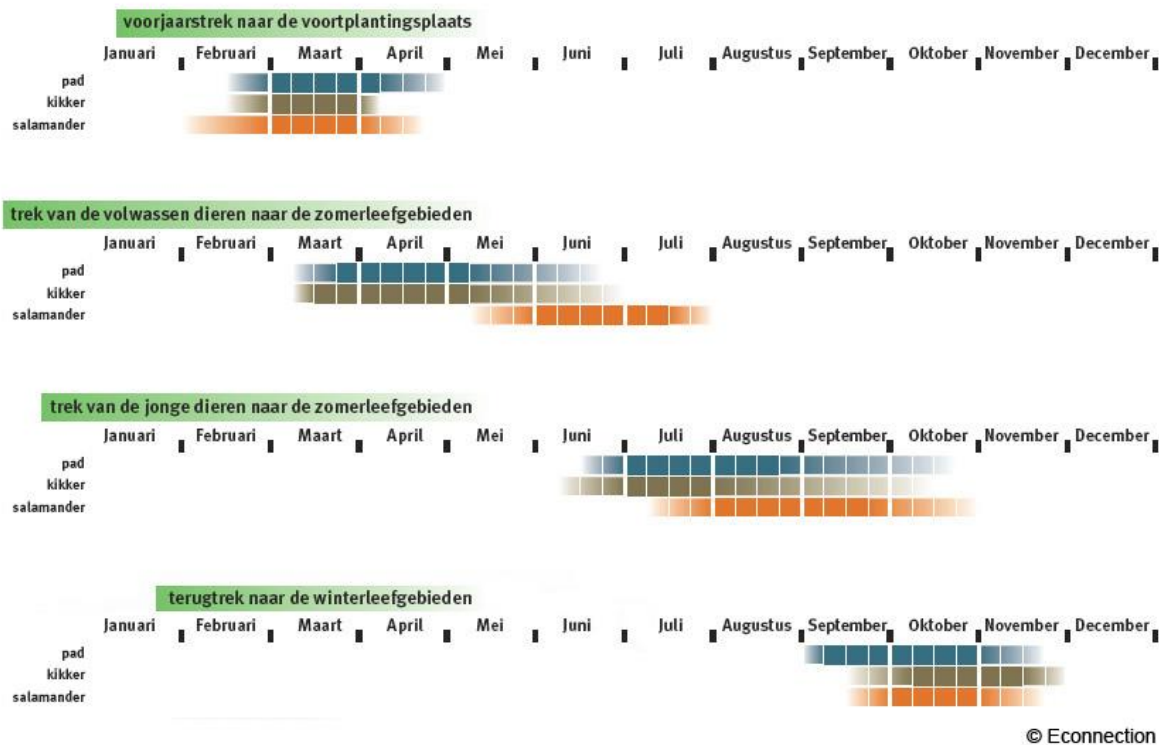
Padden brengen verreweg de meeste tijd op het land door. Ze gaan alleen naar het water om zich voort te planten en dat is altijd het water waar ze zelf uit het ei zijn gekomen. Ze zijn dus **honkvast**, net als kikkers en salamanders, en je moet ze nooit verder verplaatsen dan strikt noodzakelijk.

In de paartijd blijven de vrouwtjes hooguit een week in het water, de mannetjes een aantal weken (die blijven op vrouwtjes wachten). Daarna gaan ze naar hun zomerverblijf, ergens in de bosjes of in een tuin, om eindelijk te eten. In de herfst volgt weer een trek: naar het winterverblijf, dan kruipen ze ergens in een houtstapel, schuur of steenhoop. Padden kunnen in een jaar 1 tot 3 km afleggen; het winterverblijf ligt dichterbij het paaiwater dan het zomerverblijf.

Padden worden in het wild een jaar of tien, als alles goed gaat. Weet dat dit een zeer klein minderheid is die deze leeftijd bereikt. Na een paar jaar zijn ze geslachtsrijp. De meeste vrouwtjes leggen maar 1 of 2 keer eieren, want daar is een topconditie voor nodig. Tijdens de zomer maken ze de eitjes in hun lijf aan en dat kunnen er tot 8.000 zijn: daarom zijn vruchtbare padden vrouwtjes groot en dik, de mannetjes zijn duidelijk kleiner.

Amfibieën zijn **koudbloedig**: na de winterslaap moeten ze eerst op temperatuur komen, voordat ze op trek kunnen. De salamanders zijn het kleinst, dus die zijn het eerst op temperatuur en gaan al in februari op trek (bij warme winters in januari). Padden mannetjes hebben 3 aaneengesloten etmalen met een gemiddelde temperatuur van 8–10 graden nodig, de vrouwtjes een week. Als het dan **na zonsondergang boven de 5 graden is en de lucht is lekker vochtig** (meer dan 75%, liefst 90%), gaan ze op trek; meestal vanaf eind februari, begin maart. Amfibieën hebben een waterdoorlatende huid en drogen dus snel uit; daarom trekken ze zelden overdag en nooit als het erg droog is. Zie in figuur 1 de periodes waarin padden kikkers en salamanders jaarlijks trekken.

Als de mannetjes in de buurt van het paaiwater zijn, wachten ze op een vrouwtje. Komt er een vrouwtje langs, dan klimt het mannetje op haar rug en klemt zich stevig aan haar vast. Daarvoor hebben ze een speciale knobbel op hun voorpoten. Zo'n duo noemen we een tandem of een amplex. **Probeer ze nooit uit elkaar te halen**, dan beschadig je ze geheid! Sommige mannetjes pakken alles beet wat ook maar in de verte op een vrouwtjes pad lijkt: een ander mannetje, een dode vis of de hand van een paddenoverzetter. In dat geval mag je hem uiteraard wel voorzichtig losmaken.

Figuur 1 Paddentrek het jaar door

Doordat de vrouwtjes minder vaak paren, zijn er altijd meer mannetjes dan vrouwtjes die willen paren. Soms ontstaat er dan een '**paddenbol**' doordat er een heel stel mannetjes op een vrouwtje zit. Het vrouwtje kan dan verdrinken, dus als je zo'n bol in het water ziet kun je proberen ze voorzichtig op de kant te leggen. Bij een normale paring legt het vrouwtje eiersnoeren terwijl het mannetje ze uitwendig bevrucht. De snoeren vlecht ze door de waterplanten. Dit werkt dus anders dan bij kikkers, die een klomp dril aan het wateroppervlak achterlaten.

Padden hebben op het land een droog en zacht aanvoelende huid die er wrattig uitziet. Kikkers voelen vochtiger aan en hebben een veel gladdere huid. De kikkers die wij tegenkomen zijn meest **bruine kikkers**, want groene kikkers trekken minder en later in het jaar. Kikkers hebben veel langere en steviger achterpoten dan padden. Bruine kikkers herken je ook aan de grote donkerbruine vlek achter het oog.

Figuur van links naar rechts. Gewone Pad (Bufo bufo) / Bruine Kikker (Rana temporaria) / Kleine Watersalamander (Lissotriton vulgaris) en Groene Kikker (Pelophylax)

Waarom de padden helpen overzetten?

Veel al de favoriete paaiplaatsen van de padden liggen dicht langs drukke wegen. Zonder hulp, redt ca 50% van de padden het niet om veilig op de eindbestemming te komen. Zeker als ze net uit hun winterslaap zijn, zijn padden en salamanders nog heel traag en duurt het dus lang voordat ze een fietspad zijn overgestoken. Met hun puike schutkleur lopen ze een extra groot risico. Kikkers redden zich wat beter, doordat ze sprongen van een meter ver kunnen maken.

Hoe werkt het met overzetten van padden en overige reptielen?

Uiteraard is het alleen nuttig om te gaan helpen als er paddentrek wordt verwacht. Volg hiervoor per locatie waar je bent ingedeeld, de code op de website zie

<https://delfland.knnv.nl/padden-overzetten/>

De eerste padden zijn meestal een **half uur na zonsondergang** in beeld. Eind februari starten we dus tussen half zeven en zeven uur, want dan gaat de zon iets na zes uur onder. Half maart gaat de zon om kwart voor zeven onder (start dus rond kwart over zeven) en na het ingaan van de zomertijd om acht uur (start kwart over acht, half negen). We gaan in principe door **tot half tien à half elf, afhankelijk van de starttijd**. Als het duidelijk boven de 5 graden is en lekker vochtig (ook zonder regen kan er een hoge luchtvochtigheid zijn), blijf dan altijd nog minimaal een half uur na je laatste vondst. Als het kwik onder de 5 graden zakt en/of als de lucht erg droog is, komen er waarschijnlijk geen padden meer.

Afhankelijk van de locatie kun je soms het beste op de fiets komen. Je koplamp kan je helpen en vaak moet je grotere afstanden afleggen. Wandelen kan uiteraard ook, maar is minder snel.

Als je niet direct padden ziet, geef dan niet te snel op: het kan ook zo zijn dat ze wat later op gang komen, of dat ze er ineens zijn als het gaat regenen. Op het hoogtepunt van de trek, meestal half maart, zijn ze minder kieskeurig qua omstandigheden. En er zijn nu eenmaal sowieso **minder padden dan vroeger** - het gaat er juist om dat we redden wat er nu nog te redden valt.

Hoe pak je ze op en waar zet je ze neer?

De padden kunnen naar beide kanten oversteken, dus let goed op **waar hun neus heen wijst** voordat ze jou in de gaten hebben! Als het echt niet duidelijk is, zet ze dan in de dichtstbijzijnde berm en ga eventueel nog een keer kijken. Een pad pak je op door je vingers vanaf de voorkant onder kop en schouders te schuiven. Maak met je andere hand een

kommetje over het beestje heen. Als je een kikker moet oppakken (vaak hoeft het niet omdat ze snel over zijn), pak hem dan bij een achterpoot. Salamanders heel voorzichtig van het asfalt 'pellen' door je vingers van opzij midden onder het lijf te schuiven; soms kun je ze handig bij de staartwortel pakken, dus vlak achter de achterpootjes.

Zet ze op een donker plekje in de berm, **dus niet in het water**. Ze weten zelf het best de weg en het goede moment. En loop vooral niet in de berm, je weet niet waar je op staat! Je hoort wel eens dat padden giftig zijn, maar dat valt erg mee. Als je een pad hebt opgepakt, zal het irriteren als je daarna in je ogen wrijft of als je wondjes aan je handen hebt. Verder is er letterlijk niets aan de hand. Zorg zelf dat er geen zout, zuur of ontsmettingsgel aan je handen zit als je amfibieën gaat oppakken, want dat vreet in op hun huid. Zet de padden altijd met de hand over, dus niet eerst verzamelen in een emmer (veel padden in een emmer vertrappen en verwonden elkaar en het levert vaak stress op bij de dieren).

Tellen en doorgeven

Monitoring is een belangrijk deel van ons werk; RAVON (Reptielen-, Amfibieën- en Vissenonderzoek Nederland; www.ravon.nl) is blij met onze resultaten. Lokaal gebruiken we de gegevens ook om gericht te lobbyen en aanpassingen voor te stellen om de padden te helpen. **Geef dus altijd aan het eind van je ronde door, liefst per mail, hoeveel beestjes van welke soort je hebt gezien aan je locatie coördinator.** Dode en gewonde dieren tellen ook mee, graag als zodanig noteren. Dus ook aangeven als je géén (dus 0) padden of andere amfibieën hebt gevonden.

Zieke, dode en gewonde dieren

Als je een amfibie met blaasjes, rode vlekken of een andere afwijking ziet, maak dan een **foto** en stuur die aan de locatiecoördinator. Zet het dier in de berm en gebruik bij voorkeur een plamuurmes om overdracht van ziekte naar andere amfibieën te voorkomen. Latex handschoentjes zijn natuurlijk ook een oplossing voor zieke en of dode dieren (was wel eerst het poeder eraf). Gebruik **geen handgel** tussendoor, daar kan de huid van amfibieën niet tegen. Voorkom het gebruik van **tuinhandschoenen** of andere dikke handschoenen waardoor je niet voelt wat je doet. Leg dode dieren in de berm om dubbel tellen te voorkomen.

Was voor en na het overzetten je handen.

Wat neem je mee?

- warme kleren, stevige schoenen en indien nodig regenkleding;
- pen en papier voor het tellen, of je telefoon natuurlijk;
- je zoekkaart amfibieën voor twijfelgevallen (vraag je locatiecoördinator hiernaar of kijk op de links aan het einde van deze handleiding)
- een goede zaklamp of hoofdlamp (liefst met oplaadbare accu)
- een fluorescerend hesje
- een plamuurmes

Als je onverwachts **verhinderd** bent, probeer dan zelf een vervanger te vinden en licht ook je locatiecoördinator even in.

Nuttige links

De zoekkaart voor het herkennen van amfibieën (ook op papier beschikbaar):

<https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Herkenningskaarten/ZoekkaartAmfibie%C3%ABn.pdf>

Nog veel meer informatie over amfibieënsoorten in ons land:

<https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/category/amfibie%C3%ABn>

En over het herkennen van ziektes bij amfibieën:

<https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Herkenningskaarten/HerkenningskaartZiekeAmfibie%C3%ABn.pdf>

Waarom en hoe lid te worden

Natuurlijk Delfland staat voor samenleven met de natuur. Volg de link om te weten of het lidmaatschap ook iets voor jou is. Met je lidmaatschap zorg je voor een groter draagvlak van onze vereniging. [Lid worden?](#)

Wij helpen je van de wal in de sloot.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk Delfland

delfland.knnv.nl

